

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI’NIN
“TÜRKİYE’DE BÖLGESEL GELİŞME POLİTİKALARI:
SEKTÖR-BÖLGE YIĞINLAŞMALARI”
SEMİNERİ AÇILIŞ KONUŞMASI

7 Eylül 2005
Swissotel

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Müsteşarım, Değerli Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Türkiye’de Bölgesel Gelişme Politikaları: Sektör-Bölge Yığınlaşmaları” başlıklı seminerimize hoş geldiniz.

Hepinizin bildiği üzere, TÜSİAD olarak 2004 yılı Haziran ayında başlatmış olduğumuz “Türkiye Ekonomisi için Sürdürülebilir Büyüme Stratejileri” projemizin ilk ürünlerini geçtiğimiz Haziran ayında uluslararası katılımlı bir konferans ile kamuoyuna duyurmuştuk. Türkiye ekonomisi için hayati önem taşıyan çeşitli konuların derinlemesine incelendiği bu çalışmalardan elde edilen bulguları sizlerle paylaşmıştık. Yine bu proje kapsamında yürüttüğümüz bir çalışmayı daha tamamlamış bulunmaktayız. Bugün bir seminer ile sizlere tanıtacağımız “Türkiye’de Bölgesel Gelişme Politikaları: Sektör-Bölge Yığınlaşmaları” başlıklı rapor, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Yardımcısı Sayın Lütfi Elvan’ın başkanlığında bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Bugün düzenlediğimiz seminerimizle, kamuoyunun dikkatini, Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde ülkemizde sektörel ve bölgesel düzeyde uygulanması gereken mikro politikaların önemine çekmeyi amaçladık. Konuşmamda kısaca TÜSİAD’ın bu politikalarla ilgili yaklaşımına değinmek istiyorum.

Değerlendirmelerime, bu raporun da çok ayrıntılı biçimde ortaya koyduğu bazı temel tespitlerle başlamak istiyorum. Türkiye’de bölgeler arasında çok ciddi sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları mevcuttur. Sektörlerin ülke sathındaki dağılımı ise az sayıda bölgede çok ciddi yığınlaşmalar olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, az sayıda sektör dışarıda bırakıldığında birçok bölgemizde sektörel çeşitliliğinin de olmadığını görmekteyiz. Bazı bölgelerin coğrafya, ulaştırma, altyapı, insan kaynakları vb. alanlarda geçmişten beri gelen doğal rekabet üstünlükleri bu durumun ortaya çıkmasını hazırlayan koşullar olmuştur. Ancak, uygulanmış olan merkeziyetçi teşvik politikalarının da bu sonucun ortaya çıkmasında büyük etkisi olduğunu görürüz. Bugün varmış olduğumuz nokta, geri kalmış bölgelerde yıllardan beri uygulanan sanayi yatırımını artırıcı devlet yardımlarının başarılı olmadığını göstermektedir.

Dolayısıyla Türkiye, Avrupa ekonomisine entegrasyon sürecinde bu alandaki yaklaşımını değiştirmek, adımlarını hızlandırmak durumundadır. Sektörel çeşitlenmeyi sağlayacak, bölgelerin rekabet avantajlarına uygun sektörlerde uzmanlaşmalarına olanak sağlayacak politikalarla bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları dengelenecek, gelir ve istihdam olanaklarındaki uçurum azalacağı gibi, Türkiye’nin büyüme potansiyelinin daha da artırılması mümkün olacaktır.

Bölgesel farklılıkların azaltılması, öncelikle Türkiye’nin bu alandaki yaklaşımını topyekun değiştirmesiyle mümkün olacaktır. Günümüzde bölgesel kalkınmanın sadece geri kalmış bölgeler için bir teşvik sistemi olarak görüldüğü dönem sona ermiştir. Bugün dünyanın gelişmiş ekonomilerinde, bölgenin mevcut yapısal sorunlarını göz ardı eden yaklaşım yerini bölgelerin rekabet gücünün topyekun artırılmasına bırakmıştır. Sorunlar mevcudiyetini korurken, bölgeye yatırım yapılmasını ancak palyatif, parasal teşvik tedbirleri ile sağlamaya çalışan anlayış terkedilmiştir. Günümüzde bölgesel politika, öncelikli olarak sorunların saptanıp ortadan kaldırılması ve bölgenin cazibesinin topyekun yükseltilmesi üzerine kuruludur.

Üyelik yolunda ilerlediğimiz AB’nin de bölgesel kalkınma yaklaşımı 1990’larda ciddi bir değişim geçirmiştir. Yeni üyelerin katılımıyla birlikte, bölgesel gelişme farklılıklarının AB

içinde daha da artmasıyla yukarıda ana hatlarını vermeye çalıştığım bu bölgesel kalkınma yaklaşımı, çok daha yaygınlık kazanmıştır.

Değerli katılımcılar,

Bölgesel eşitsizliğin önemli kaynaklarından birisi de bölgeler arasında eğitilmiş insan kaynaklarının eşitsiz dağılımıdır. Büyüme ile arasındaki etkileşimin geçmişe kıyasla ciddi boyutta yükselmiş olması nedeniyle eğitim, geleceğe yönelik stratejilerin oluşturulmasında hayati bir önem taşır hale gelmiştir. Ülkemiz açısından, toplumun önemli bir kesiminin yeterli düzeyde ve kalitede eğitim almamış olması, hem istihdam edilmelerini zorlaştırmakta, hem de istihdam edildikleri takdirde verimlerini düşürmektedir. Bu nedenle, eğitim, büyümenin ayrılmaz bir tamamlayıcı unsuru olarak düşünülmelidir.

Bugüne kadar yapılmış olan çalışmaların ortak sonucu, bölgeler arasındaki eşitsizliğin kendi dinamikleriyle azalmasının olanaklı olmadığı yönündedir. Dolayısıyla bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılması, sektörel çeşitlenmenin sağlanması ve bazı bölgelerde yığılmanın önlenmesi için, merkezi ve yerel düzeyde politika belirleme ve uygulama süreçleri yeniden tanımlanmalıdır. Öncelikle, bölgenin yatırım potansiyelini aşağı çeken faktörlerin tespit edilerek ortadan kaldırılması, ulaşım, eğitim, enerji, sağlık gibi temel altyapı donanımının oluşturulması ve bölgenin mukayeseli üstünlüklerini dikkate alan uygun yatırım ortamının tesis edilmesi gerekmektedir. Bölgelerin yatırım ortamlarının iyileştirilmesine koşut olarak, teşvik politikaları da, AB ülkelerindeki gibi inovasyon, teknoloji, çevre, eğitim, toplumsal farklılıkların azaltılması gibi temeller üzerinde yeniden tanımlanmalıdır.

Bölgelerin sorunlarının doğru tespit edilip doğru çözümlerin üretilmesi, ülke bütününde politika belirleme ve izleme fonksiyonlarının yanısıra bölgesel aktörlerin de sürece dahil edilmesini gerektirmektedir. Bu yaklaşımın ana unsurunu da ulusal ve bölgesel stratejiler arasındaki ilişkinin yeniden ve hiyerarşik olmayan bir biçimde, çok boyutlu ve katılımcı bir süreç olarak tasarlanması oluşturmaktadır. Bu nedenle, merkeziyetçilikten uzak ve yerel temsilin ön plana çıkarıldığı bir yapıda kurulması planlanan Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın işlerlik kazanması çok yerinde bir girişim olacaktır. Ancak bu noktada, yerel ve bölgesel potansiyelin ve kendine özgü dinamiklerinin belirlenerek en iyi şekilde değerlendirilebilmesi; mevcut dinamiklerin, rekabetçi, katılımcı ve esnek bir yaklaşımla harekete geçirilebilmesi için Kalkınma Ajansları'nda gönüllü üyeliğe dayalı iş dünyası örgütlerinin temsili büyük önem taşımaktadır.

Türkiye, AB yolunda girdiği bu kritik süreçte zaman kaybetmeden gerekli yapısal değişimleri gerçekleştirmeli ve artık uzun yıllardır sırtında taşıdığı bölgesel gelişmişlik farklılıklarından kaynaklanan göç, terör, işsizlik ve eğitimsizlik gibi sorunlarını çözmek için gerekli adımları atmalıdır.

Bölgelerin gelişme eğilimlerini, potansiyelini ve karşılaştırmalı üstünlüklerini esas alan bir yaklaşımla Türkiye'deki büyüme sürecinden tüm bölgelerin eşit pay alması mümkün olacaktır. Bölgesel kalkınmada sağlanacak ilerleme ile, AB ile üyelik müzakereleri sürecinde Türkiye, sadece kişi başına milli gelir seviyesini AB ortalamalarına yaklaştırmakla kalmayacak, ülke içinde de gelir farklılıklarını da azaltmış olacaktır.

Sözlerimi, Devlet Planlama Teşkilatı'nın bu süreçteki kritik rolüne işaret ederek tamamlamak istiyorum. Değerli çalışmalarıyla burada bulunan DPT Müsteşarı Sayın Ahmet Tıktık'a, Müsteşar Yardımcısı Sayın Lütfi Elvan'a ve ekip arkadaşlarına teşekkürlerimizi sunuyor, konuşmasını yapmak üzere Sayın Tıktık'ı kürsüye davet ediyorum.